

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACTIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRATIJA:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Insetate: un şir petit 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi invoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Luminaţi poporul!

de Dr. Voicu Nifescu.
I.

Din expectativa, în care ne aflăm, departe de pocnetul de puşcă a lui Kovács Gyula alias Strasser, al cărui echou s'a auzit până — la Palestina, trebuie să constatăm următoarele adevăruri:

1. Tisza, fanatică odraslă a sdrobitorului naţionalităţilor prin lovitura sa de stat, făcută cu cea mai limpede şi hotărâtă conştiinţiozitate, a ținut să-şi realizeze o țință, un scop, care e concrecut cu eul său: *salvarea dualizmului*. Ca cel mai inverşunat aderent al acestei forme de domnie, el trebuia să-şi pună în cumpănă întreg prestigiul şi să-şi rischeze întreagă valoarea persoanei sale — ca să salveze invoiala cu Austria, care invoială e după convingerile lui cea mai sinceră şi mai sigură păstrătoare a unei Ungarii cu particularităţi de *rassă şi classă*. În sprinjul Austriei şi'n faţişa protecţie a Capului încoronat, vede Tisza *chezăşia*, prin care se poate păstra şi mai departe domnia feudală — şovinisti şi de aceea s'a hotărât ca să ia lupta cu ori-cine, care-i stă în calea acestei convingeri şi să lupte cu ori-ce arme pentru mulţămirea Austriei ş'a dinastiei, cele două protectoare ale actualei forme de guvernare.

2. Revolta lui Iusth ş'a tovarăşilor săi şi în deosebi a celui al Hasver, care din naştere a fost urşit ca să pribegască din partid în partid — contele Apponyi — ne pare mai mult o erupţiune a ambiţiei personale călcate în picioare de un tiran, care nu ține să respecteze libertatea gândirii ş'a cuvântului — când e vorba de satisfacerea unui orgoliu. În strigătul şi ameninţările iusthiştilor — ori-cine poate întrevedea ciudatul fel de manifestare al setii după putere, care prin gestul unui des-

pot, frământă infricoşat sufletul ambiţioşilor.

Rebeliunea lui Iusth, întovărăşit cu toate secăturile cari s'au adevărit ca cele mai întunecate figuri reacţionare şi cari în tot-deauna se întrec ca să pescuiescă în turbure când e vorba să se apropie de masa puterii, după care oftează zi şi noapte — imi pare un fel de revoluţiune dela Ploeşti — iar năcăjitul Iusth adese-ori imi apare în chipul conului Leonida, ba une-ori îl văd în toată splendoarea unui comic de situaţie — căci imi vine să cred, că dacă el n'ar fi încheiat nenorocitul contract cu socialişti — astăzi ar fi cel puţin ministru — de ocazie şi n'ar fi espus la neplăcerea de a fi trântit printre băncile parlamentului de nu ştiu care Pavlik.

3) O asemănare între Iusth şi Tisza ne dă rezultate strani. Căile reacţionarului Tisza ş-ale „democratului“ Iusth se întâlnesc într-un anumit punct. Ş-anume în punctul unde se începe adevărata democraţie şi unde se arată strania fantomă a chestiunii naţionalităţilor. Dacă vreo *putere*, fie ea de ori unde, ar descinde în Ungaria pentru a instăpâni aici adevărata democraţie şi pentru a rezolva chestiunea naţionalităţilor prin oferirea autonomiei naţionale — atunci reacţionarul Tisza şi democratul Iusth cu toată ceata lor de cavaleri dela Sătmár s-ar găsi într-o singură tabără pentru a apăra integritatea statului „maghiar“ şi constituţia milenară.

Iată deci de ce nici lovitura de stat a lui Tisza şi nici patriotica revoltă alui Iusth şi soţii nu provoacă nici-un echou serios în masa milioanei dela ţară. Nici unul, nici celălalt nu reprezintă aşteptările, cari frământă astăzi milioanele flămânde. Cel dintâi se sbate să păstreze neatins un sistem vechi, în care poporul n-a cunoscut decât suferinţa. Cel din urmă, cu soţii lui, se sbuciumă să cucerească puterea celui dintâi pen-

tru a perpetua — poate în altă formă — sistemul blăstămat, sub jugul căruia de veacuri şi mai ales dela 1867 gem greu milioanele de suflete, cari au nenorocul de a trăi în această ţară.

Iusth nu reprezintă ideea mare şi întreagă a democraţiei, el nu vrea egalitatea tuturor neamurilor, el nu luptă pentru dreptatea tuturoră şi de aceea revolta lui abia de trece hotarele persoanei sale, ea nu prinde aripi, nu încearcă şi alte suflete şi... nu se întâmplă nici o revoluţie. În sufletul acestui om de tot de rând, se întâmplă o ciocnire între un *angajament* şi o convingere şi bietul om stă să se prăpădească sub puterea de presiune a angajamentului, ce stă în cea mai vădită contradicere cu convingerea, care în aceeaş vreme este şi a lui Tisza.

Reformele militare în camera magnaţilor. Astăzi Sâmbătă la orele 11 s'a început şedinţa camerei magnaţilor, în care sunt puse la ordinea zilei reformele militare trecute prin cameră. Ce va fi soarta lor, nu putem şti în acest moment şi poate azi nici nu se vor rezolvi definitiv. Camera magnaţilor ține două şedinţe, de la 11 a. m. până la 2 şi după prânz de la 4—6. Cu toate aceste, considerând că opoziţia va inscena un fel de obstrucţie, roşind mai mulţi inşi cuvântări lungi contra proiectelor şi felului cum au fost votate în camera deputaţilor, probabil că desbaterile nu se vor termina azi şi hotărârilor nu le va veni rândul decât luni. În general se crede, că proiectele vor fi votate, deoarece se zice, că guvernul are asigurată majoritatea voturilor. Opoziţia a făcut mari zgitaţii şi pregătiri pentru lupta contra proiectelor, dar guvernul asemenea ş-a concentrat toate forţele.

Episcopul Ardealului, contele Mailáth, a sosit Miercuri în Székesszék, făcând vizită episcopului Prohaszka Ottokár. Se zice, că vizita este în legătură cu politica. Episcopul Mailáth nu aprobă procedul din cameră al lui Tisza şi a voit să înduplece pe

Prohaszka a combate acest procedu în camera magnaţilor.

Unele ziare din Budapesta, între cari «Pesti Hirlop» sunt informate, că metropolitul Meşianu şi episcopul Aradului Pap au sosit eri la Budapesta, ca să ia parte la şedinţele camerei magnaţilor. Episcopul Dr. M. Cristea va absenta. Despre prelaţii noştri gr. cat. nu se ştie cari vor participa.

Şedinţele camerei magnaţilor vor fi prezidate de contele Csáky Albin, care a sosit Jci la Budapesta de la meşia sa.

Eri contele Csáky a fost cercetat de mai mulţi matadori guvernamentali, Lukács, Tisza etc., cari au conferit timp mai lung cu dânsul asupra probabilităţilor şedinţelor de azi. I-a făcut o vizită şi contele Desewfy Aurel din opoziţie.

Consiliu ministerial. Eri s'a ținut un consiliu ministerial, sub prezidenţia primministrului Lukács. S'au primit câteva propuneri confidentiale, cari se țin de-ocamdată în secret. Aceste se referă probabil la tactica guvernului. S'au mai rezolvit în consiliu şi chestii corente.

Din România. Ministrul Germaniei la Bucureşti, d-nul de Rosen, va fi numit ministru la Lisabona. Locţiitorul său va fi d-nul Waldhasen, actualmente ministru la Copenhaga.

Eri s'a pus la Călugăreni piatra fundamentală a monumentului comemorativ, ce se va ridica în amintirea glorioasei lupte, ce a avut loc în anul 1542 în acea localitate, între Voevodul Mihai Viteazul şi Sinan Paşa.

Inaugurarea statuei lui Costache Negri, care urma să se facă în ziua de 10 Iunie v. la Galaţi, s'a amânat în mod irevocabil pentru Duminecă 16 Iunie v.

Reformele militare în Austria. În urma apelului ministrului austriac Heinold, adresat şefilor partidelor din parlamentul Austriei, de-a vota fără multă trăgănare reformele militare, este asigurată în parlamentul austriac majoritatea

recerută pentru votarea reformelor. Unica pedecă o formează deputaţii ruşeni, cari sunt decizi a obstrua reformele până ce nu li-se vor împlini dorinţele privitoare la înfiinţarea unei universităţi rutene.

Obstrucţia au şi început-o deja în comisiunea parlamentară pentru afacerile militare, prin vorbiri de câteva ceasuri. Deputatul ruten Okuniewski a vorbit altuieri dela 10 dimineaşa până la 3 după amiază, iar deputatul Lewitzky dela 5 după amiază până la 10 seara, când a luat cuvântul de o. Bacsinzky, care a vorbit toată noaptea şi eri toată înainte de amiază. Eri la amiază la 12 încep tot vorbea.

Sunt temeri, că şi deputaţii socialişti se vor alătura la obstrucţie. În cazul acesta guvernul austriac va fi nevoit să dispună votarea proiectelor militare pe baza cunoscutului § 14 al constituţiei austriace.

Externe. Termenul acordat de Poartă Italianilor expulzaţi s'a prelungit cu o săptămână. Consulatul german a liberat până acum 1.937 paşapoarte pentru 5.000 italieni, dintre care 3.000 au plecat, iar ceilalţi aşteaptă vapoarele de plecare. 1000 de italieni au plecat din Constantinople înainte de decretul de expulzare şi 2000 vor rămâne aci din cauză de boală sau pentru diferite motive de scutire. 400 vor rămâne la Smirna.

Camera comunelor din Londra a respins prin 337 voturi în contra 260 o moţiune de blam pentru guvern, depusă de deputatul conservator d. Chamberlain, din cauza atitudinii guvernului liberal faţă de protecţia libertăţii muncii.

O telegramă din Homs (Tripolitania) anunţă, că în luptele de alitaeri Turcii au avut 421 morţi, iar Italianii 2 ofiţeri şi 29 soldaţi morţi şi 80 răniţi, între cari 20 ofiţeri.

0 carte de valoare.

»Prisebi în Ţara răpită» de Dumitru C. Moruzi.

— Dare de seamă. —

Fără indoială, că din scrierile mai nouă, a stârnit mai viu interes, atât în cercurile literare, precum şi în stralul cetitorilor pricepători şi iubitori de lectură aleasă, cartea d-lui Dumitru Moruzi: »Prisebi în Ţara răpită», apărută la Iaşi în Institutul de arte grafice Stefăniu. Lucrarea aceea-ta este de stăta actualitate şi reprezintă cu atăta limpezime icona vremurilor trecute, când o parte a neamului nostru iubit, căzuse în ghiara marelui colos rus, încât în zilele când serbăm o sută de ani dela răpirea Basarabiei, noi cei depărtaţi de acei fraţi de-un sânge, trebuie să primim ca un dar istorisirea dlui Moruzi. Câtă mulţămire şi elevaţiune sufletească ne inspiră autorul, descriind pe aceşti fraţi surghiuniţi, inghenunchişti şi încopciaţi de alt neam, de alte moravuri şi de altă limbă, totuşi necilintiţi în sentimentele lor naţionale, refractari înruririlor streine, cu puterea vitalităţii enorme ce este dată acestei rase.

În forma unei duiioase povestiri ne introduce autorul în familiile pribegilor boeri, cari în aprigele lupte cu schimbările domniilor, prin înrudire şi alianţe, erau nevoiţi să părăsească ţara lor să se dăpotească în ţările limitrofe şi mai cu samă în Basarabia, unde posesiunile de moştenire li legau de acest pământ. Deoparte persecuţiunile îndurate în ţara lor, inverşunau pe aceşti boeri în măhnire, deală parte mulcomile cu care ştia Rusia să-i amăgească prin titluri şi onoruri la curte, făceau pe noi împământeniţi să aibă oarecare obligămănt faţă de marele suveran. Aceste înrăuriri precum şi mentalitatea acelor vremuri din anii 1855—60, când Rusia nu se ştia a crede, că era numai o chestiune de timp, anecarsa Moldovei şi a Munteniei la marelui corp lacom, ba când diplomaţia rusească vedea în visul ei toate ţărişoarele Balcanului până la Ţarigrad ruseificate şi înecate în marelui ocean panslavist nu este mirare, că intrase şi în cugetarea acestor pribegi nedumerire şi oarecare idei de renunţare. Tocmai în această luptă lăuntrică ne prezintă autorul pe eroul povestirii sale pe Kneazul Alecu Mavrocosta, cu acei soţi pe cari li reprezintă, în marea lor suferinţă cu adâncă putere de caracter, acum atras de împrejurări cu supunere oarbă, împărăţiei ruseşti, iar în sufletul lor cu dorul nemărginit de iubita lor Moldovă, urmărind necontentit păsurile şi bucuriile ei, si privind neîncetat cu ochii şi cu inima însăngerată a instră-

natului la ţărmlul ei, ca la ţărmlul şi limanul fericii, pentru care ş-ar fi dat viaţa.

Şi nelntrecutul povestitor în limba sa neaoşă, sănătoasă spicuită de zicătoriile Românuului, judecă, bicueşte cu beşugul lor neînchipuit, palatele, parcurile, care întrec în avuţie şi pe feudalii prinţi a-le ţerişoarelor germane căci «din gangul cel din stânga puteai intra şi cu patru cai buzis în curtea palatului, unde se aflau bucătăriile, spălătoriile, igrăniimea, mămăligăria, şoproanele pentru trăsuri şi un grajd, unde patruzeci de cai puteau sta în vole.»

Ne duce autorul pe la moşile boerilor, între care Cosăuţii, Soroca, Dacuţeni, Buzdugana, «Cirişcaul cu 4000 de fălci de pământ, pe care dacă li şgării la trei ani odată lişi dă roada multă de grâu» Ne duce şi de alungul Rusiei, dela Kişinău la Odessa, la Moscova, la Petersburg, arătându-ne toată legislaţiunea şi puterea Ţarului rusesc.

Ne duce autorul pe la moşile boerilor, între care Cosăuţii, Soroca, Dacuţeni, Buzdugana, «Cirişcaul cu 4000 de fălci de pământ, pe care dacă li şgării la trei ani odată lişi dă roada multă de grâu» Ne duce şi de alungul Rusiei, dela Kişinău la Odessa, la Moscova, la Petersburg, arătându-ne toată legislaţiunea şi puterea Ţarului rusesc.

Ne duce autorul pe la moşile boerilor, între care Cosăuţii, Soroca, Dacuţeni, Buzdugana, «Cirişcaul cu 4000 de fălci de pământ, pe care dacă li şgării la trei ani odată lişi dă roada multă de grâu» Ne duce şi de alungul Rusiei, dela Kişinău la Odessa, la Moscova, la Petersburg, arătându-ne toată legislaţiunea şi puterea Ţarului rusesc.

Ne duce autorul pe la moşile boerilor, între care Cosăuţii, Soroca, Dacuţeni, Buzdugana, «Cirişcaul cu 4000 de fălci de pământ, pe care dacă li şgării la trei ani odată lişi dă roada multă de grâu» Ne duce şi de alungul Rusiei, dela Kişinău la Odessa, la Moscova, la Petersburg, arătându-ne toată legislaţiunea şi puterea Ţarului rusesc.

acuma ruseşte şi deşi Rusul li caracterizează «Moldovan cap de bou», li satele lor isolate când Rusul are nevoie de ei, o rupe moldoveneşte. Toate încercările de a rusifica satele basarabene chiar prin aşezarea armatei ruseşti întrânsle, n-a avut nici o înrăurire şi rici o vătămare morală asupra ţărâniei, căci socotiţi, spune autorul, «Asupra obiceiurilor nici pomană! Asupra limbii nu pot tăgădui dela ofiţer până la soldat după şase luni îndugau nu-i vorbă stricat moldoveneşte!»

Ba chiar basarabeni colonizaţi de pe timpul lui Petru cel mare şi a lui Cantemir în miezul Rusiei pe stepele pustii, o mână de oameni, nu şia perdit nici limba, nici obiceiurile. »Bre, bre, dar încăpăţinat neam este Românul, apoi ori ce-o vrea să facă împăratul cu toţi cinoşnicii lui nu va putea rusi pe cei din Basarabia nici peste o urie de anic. Cugătarea şi logica acestui ţaran este uimitoare, căci aflând intenţiunea ţarului de a lua pământul de sub stăpânirea boerilor, el judecă astfel: »Hă, hă! ce ghine le-au făcut împăratul! Ei de ce s-au rusi! Cine se leapădă de graiul său, de portul şi de obiceiurile strămoşilor, să-şi peară înca lătea şi pământul şi averi că tot de la ei le-au moştenit!»

Câtă învăţatură, câtă tărie sufletească în acest grai neprefăcut, — ce esemplu măreţ pentru ceilalţi fraţi

Din lumea românească.

— Chestiunea bisericească în Bucovina. *) —

Iată o chestiune, care de mai multe decenii agită spiritele Românilor din Bucovina și frământă viețile lor publice și private, pentru că ei își dau prea bine seama, că dela favorabila rezolvare a acestei chestiuni atârână existența lor națională în Bucovina. Chestiunea aceasta, așa precum se prezintă ea de mai mulți ani încoace, nu este o chestiune pur bisericească, ci mai mult națională, a cărei urmare sunt luptele înverșunate ce le poartă poporul român cu cel rutean din Bucovina.

Este vorba ori de mai poate dăinui o stare de lucruri în urma căreia Românii, din cauza influenței Rutenilor asupra bisericii ortodoxe din țară și din cauza neltreruptului contact cu aceștia, dau tot îndărăt, se rutenizează și înmulțesc astfel pe zi ce merge contingentul Rutenilor din Bucovina, iar aceștia sprijinindu-se pe acest fapt și pe numărul tot sporitor al populației rutene, caută să pună mâna pe cărma bisericii ortodoxe din Bucovina și să fie stăpâni pe fondul bisericesc, creat din moștile mănăstirești, toate dăruite acestor mănăstiri de către Domnii și boerii Moldovei. Și această aspirațiune a lor s-ar realiza atuncea, când în capul bisericii din Bucovina ar ajunge un Rutean Mitropolit, iar Consistoriul mitropolitian ar fi compus pe jumătate din Ruteni și pe altă jumătate din Români, căci astfel Rutenii având pe Mitropolitul rutean de partea lor, ar avea totdeauna majoritatea în toate afacerile bisericești.

Acetea sunt aspirațiunile Rutenilor. Dacă ele s-ar împlăti, atuncea procesul de denaționalizare și rutenizare a Românilor, nu ar mai avea nici o stavilă și vechiul și istoricul caracter românesc al bisericii din Bucovina ar fi numai o noțiune istorică.

Lupta ce o duc Românii bucovineni pe chestia bisericească, este deci o luptă pentru limba și legea lor strămoșească și pentru existența lor națională. Îndreptăcirea acestei lupte este prea puțin cunoscută în cercurile mai largi românești, încât să poată deștepta un interes mai viu pentru poporul românesc din Bucovina. Va fi deci bine a arăta fazele prin care a trecut și trece lupta aceasta, ca astfel, fiecare om de bine să poată judeca situația în deplină cunoștință de cauză, și spre acest scop nu va fi fără folos a reaminti pe scurt și fazele istorice prin cari a trecut biserica din Bucovina până a ajuns în starea de astăzi.

Trecutul bisericii din Bucovina. — Predecesoara actualii Mitropolii ortodoxe din Cernăuți a fost episcopia din Rădăuți întemeiată de către Alexandru cel Bun, Domnul Moldovei (1400—1433), în mănăstirea Rădăuților, care exista cu mult înainte de întemeierea Episcopiei. Acestei dieceze episcopale din Rădăuți era supusă o parte din ținutul Sucevei, apoi ținutul Dorohoiului, al Cernăuților

*) Începem azi publicarea sub titlul de mai sus a unui studiu al d-nului T. V. Stefanelli, consilier la Curtea de Cassație din Viena, în revista „Tara Nouă“. În el se reoglăndează starea reală a fraților noștri din Bucovina, din punct de vedere bisericesc-național. Credem, că prin publicarea studiului facem un bun serviciu cetățenilor noștri, punându-i în pozițiunea de-a cunoaște situația Românilor bucovineni, în culorile ei adevărate. — Red.

*) În această mănăstire, azi biserici că parohială, se află mormintele Voevozilor Bogdan I, Lețcu, Roman I, Ștefan I și Bogdan II. Vozii, Melhisedec, o vizită la câteva mănăstiri și biserici din Bucovina, București 1883.

români răsieți supuși la asemenea dureri și împrejurări.

Mă despart cu gre vde cele 405 pag. a-le romanului social basarabean scris de d-l Moruzi, admirând puterea penei sale măestre, îndemn pe fiecare bun român a ceti aceasta carte căci va lua dintrânsa convingerea despre puterea și trălnicia neamului nostru.

Astăzi după o sută de ani vezi în Basarabia tot sate ca a-le noastre, tot biserici cu o singură turli pentru clopote, tot de cămăși, brăle și țari dai și tot Românii de-ai noștri găsești prășind lanurile, căci mai sunt încă în această Basarabie pe care o credeți atât de rufincată încă vre-o două milioane de Moldoveni, grându-și graiul, păstrându-și limba, legea și datinele lor.

Aceste ni-le spune autorul spre liniștea și mângâierea noastră, celor ce rabdă și sperează cu aceeași tărie ca frații depărtați

(Brașov)

Maria Bainlescu.

și al Hotinului. Ținutul Hotinului, luat fiind mai târziu de Turci, a fost deslipit de episcopia Rădăuților, iar celelalte ținuturi până la Incorporarea Bucovinei la Austria, au format episcopia Rădăuților, care stătea sub jurisdicțiunea Mitropoliei din Suceava. Trecând la anul 1630 scaunul Mitropoliei din Suceava la Iași, episcopia Rădăuților a fost supusă Mitropoliei din Iași.

După trecerea Bucovinei la Austria, Mitropolitul din Iași cu scrisoarea din 24 Aprilie 1781 a renunțat la drepturile de jurisdicțiune asupra episcopiei Rădăuților, dar vechea biserică mitropolitiană din Suceava, adică mănăstirea Sf. Gheorghe, unde se păstrează și astăzi moștele Sf. Ioan, a rămas și până acuma în un fel de atârână de Mitropolia din Iași, căci egumenul acestei mănăstiri până în zilele noastre este numit de către Mitropolitul din Iași. Aceasta este unicul fapt, care mai reamintește vechile legături ale bisericii din Bucovina cu Mitropolia Moldovei.

Caracterul țării și populațiunea. — Bucovina a intrat sub stăpânirea Austriei în urma Convențiunii din 7 Mai 1775 încheiată între Austria și Turcia. I-a trebuit adică Austriei un drum, care să lege Galitia cu Transilvania, și pentru a deschide acest drum, a fost anexată întreaga parte nordică a principatului Moldovei, care sub stăpânirea Austriei a căpătat numele Bucovina.

Filial principatul Moldovei un Stat românesc, Bucovina ca parte integrantă a acestui Stat, a trecut și ea ca teritoriu românesc sub dominațiunea imperiului austriac și acest adevăr istoric nu poate fi de fel alterat prin împrejurarea că s'ar fi aflat prin Moldova câteva slobozii slave, căci caracterul unui stat îi este impus prin elementul națiunii ce l'a întemeiat, consolidat și susținut, și astfel principatul Moldovei a fost un stat național românesc pentru că elementul întemeietor și susținător al acestui stat au fost numai Români. Cu astfel de caracter național românesc a trecut partea nordică a Bucovinei și cu ea și biserică cu episcopia Rădăuților sub dominațiunea austriacă și guvernul împărătesc a recunoscut această stare de lucruri și în Convențiunea citată a garantat că va susține status quo în noua provincie ocupată.

Nu este scopul acestor rânduri a da numărul locuitorilor din Bucovina pe vremea anexării, dar este stabilit, că numărul Rutenilor aflați pe acea vreme în Bucovina era așa de mic față de numărul Românilor, încât generalul Spleny, pe atuncea guvernor al țării, făcând recensământul la anul 1776, menționează chiar pe jidovi, armeni și țigani aflați în țară, dar pe Ruteni nici nu-i amintește, iar guvernul austriac nu le-a dat nici o însemnătate și în toate actele administrative ale guvernului este vorba numai de națiunea română (moldauische Nation), despre școli românești (Moldauische Schulen), și despre funcționarii ce trebuiau să cunoască limba națiunii, adică limba românească. Ordonanțele oficiale, citațiunile, etc. erau alcătuite parte numai în limba românească, parte în două limbi, adică în limba românească și germană. Toate arhivele țării dovedesc aceasta.

Cu timpul numărul Rutenilor s'a înmulțit considerabil prin imigrarea lor din Galitia, mai cu seamă din cauză că Bucovina până la anul 1830 a fost scutită de recrutare, pe când în Galitia legea recrutării era aplicată cu mare rigoare. Rutenii galitieni, cari voiau să scape de miliție, treceau granița și se așezau în Bucovina. Pe lângă aceasta li mai atrăgea și țara frumoasă și bogată. Astfel numărul Rutenilor prin această neltreruptă imigrațiune, care urmează necontent până în prezent, a tot crescut, pe când Românii nu puteau avea un astfel de sucurs din țările învecinate Moldova și Transilvania, întrucât din Moldova nu se hotărâa nimenea să intre sub dominațiunea austriacă, doară cei ce emigrase din Bucovina, iar puținele familii din Transilvania ce se stabiliseră aici, formau un număr dispărent față de imigrații ruteni.

Este lucru constatat, că Românii din Bucovina în privința nașterilor nu stau de fel în urma Rutenilor și că procentele mortalității li Români nu au fost nici când mai mari, decât la Ruteni. Astfel fiind, cea mai primordială regulă a populațiunii ce ne învață, că, dacă Rutenii s'afli pe vremea anexării Bucovinei în țară s'ar fi înmulțit numai pe cale firească și nu și prin imigrațiune, atuncea numărul lor ujici când nu ar fi putut să ajungă pe cel al Românilor, necum s'ar întrecă, căci dacă ne-am ținea chiar după datele statistice ale lui Mikulicz*), care

*) Mikulicz în: Kulturzustände in der Bukowina 1775—1875 afirmă, că pe vremea

afirmă, că pe timpul anexării se aflau în țară 12.000 de Ruteni față de 55.000 de Români, atuncea am avea proporțiunea: Ruteni: Români = 1: 4½. Dar Biedermann un scriitor foarte părtinitor Rutenilor afirmă, fără să numească izvorul, că în timpul dela 1789 până în 1803 ar fi emigrat din țară 21.034 de Români, iar 9790 de Români ar fi imigrat în Bucovina. Chiar dacă am primi acest izvor foarte îndoelnic ca adevărat, atuncea am avea 2.1034—9790 = 11.244 de Români eșiți din țară. Acest număr de 11.244 am avea să-l scădem dela numărul 55.000 de Români aflați în țară pe vremea anexării și vom avea astfel 44.000 de Români față de 12.000 de Ruteni. Raportul numărului Rutenilor crescut pe cale firească față de cel al Românilor ar trebui deci să fie 1: 3½.

Dar nu este așa, căci recensământul recent din Decembrie 1910 ne arată numărul Rutenilor cu 305.101; iar pe cel al Românilor cu 273.254 de suflete

Prin urmare vedem lămurit că de mult a sporit numărul Rutenilor prin imigrațiunea din Galitia.

Această mică digresiune privitoare la felul cum a crescut populațiunea ruteană în Bucovina a fost de nevoie pentru a arăta ulterior cât de neltremeiat este asaltul Rutenilor asupra bisericii băștinașe românești din țară.

(Va urma).

Procesul de presă pentru „Iobăgia“.

După o dezbateră de 5 zile în fața curții cu jurați din Oradea-Mare s'a terminat Mercuri faimosul proces pentru opul fericitului Russu-Șirianu „Iobăgia“ cu condamnarea editorului opului, d-l C. Lazar. Înainte de a începe cu publicarea unui raport amănunțit, care ni s'a pus în vedere, lăsăm să urmeze aprecierea de mai jos, care ni se trimite din Oradea asupra acestui proces, unic în felul său chiar și în analele justiției maghiare.

Oradea-mare, 12 Iunie n.

Încă pe vremea ce autorul „Iobăgiei“ fericitul Ioan Russu Șirianu, era în viață, cu câțiva ani mai înainte, fu pornit procesul de către procuratura din Oradea-Mare. Bine înțelegând întregă lucrarea nu este altceva, decât o colecție de date din autori streini, și mai cu seamă maghiari, referitor la starea iobagilor din Ungaria, astfel și a iobagilor români, dela venirea maghiarilor până la distrugerea acestora de către Turcii la Mohaci. Ar fi cum ar fi cu încredințarea acestor date, sunt însă încredințate și chiar citațiunile fidele, ca de pildă scrisoarea împăratului Ferdinand către episcopia de Oradea-Mare...

Autorul și-a prezentat la timpul său în persoana excepțiunile contra scripturii de acuză, care însă n-au fost încredințate de către senatul tribunalului, astfel autorul a fost pus sub acuză. Care va să zică, procedura s'a pus odată în aplicare față cu însuși autorul, de unde apoi în mod firesc urmează că, chiar în vârtutea legii, a-facerea răspunderii nu se putea transpune mai târziu și asupra editorului.

Însă aceasta totuș s'a întâmplat, fiindcă — după moartea lui Ioan Russu Șirianu — a stat cu adevărat editorul pe banca acuzaților și — a fost condamnat...

Iar, spre complectă edificare a publicului cetitor, înainte de a intra în descrierea dezbaterii finale, țin a mai suleva următoarele:

După punerea sub acuză murind autorul, procedura a stagnat cărva timp, din întâmplare chiar atâta, cât a fost de ajuns pentru prescrierea procesului. Aceasta constatându-se cu prilejul dezbaterii ce a urmat, când deja figura editorului ce s'acuzat, tribunalul a și declarat a-facerea de prescriere și a cassat procedura numai decăt.

Ce să vezi însă că forul de instanță a avut genialitatea de a putea da o astfel de interpretare paragrafilor legii, ca să anuleze fireasca hotărâre a tribunalului și în fine să avem totuș parte de actuala dezbateră, care a început la 8 Iunie st. n. a. c.

Pe banca acuzaților a stat, cum am amintit, directorul tipografiei diecezane din Arad, d-l Cornel Lazar, apă-

anaxării erau în Bucovina 55.000 de Români, 12.000 Ruteni și cam 8000 alte naționalități. Aceasta este pentru numărul Rutenilor cea mai favorabilă afirmațiune.

rător a fost d-l Dr. Aurel Lazar, iar acuza a fost susținută de ceva Medvigy Iános, un rutean cu sentimente șoviniste pronunțate.

Curtea cu jurați parcă anume a fost creată din cele mai analfabete elemente, sigur pentru de a potența și mai mult întunecimea și matrapazlicurile îngrămădite în jurul acestui proces. Cel mai mulți țărani maghiari de pe „Sárróte“, alții măestri călcâunari (tipicii meseriași unguri: csismadiamesler), însă culmea inteligenței a reprezentat-o între ei șeful jurat, un cantor calvin de pe sate în penziune, a cărui calificăție se manifestă exclusiv prin întonarea pocită a ariei psalmilor lui David. Dar atâta și nimic mai mult. Ei, și apoi o astfel de valoroasă corporațiune, un atât de grozav capital intelectual a fost chemat să delibereze înapelabil asupra unei lucrări literare, aparținătoare domeniului istoriei de drept... Atât principiul echității și al dreptății, cât mai vărtos reputația și nivelul serios al științei au fost perfect servite prin verdictul acestei „curți cu jurați“. Deci putem fi liniștiți.

Cor.

„Solidaritatea“ la Caransebeș.

Măne și Luni își ține la Caransebeș adunarea generală „Solidaritatea“, însoțirea institutelor noastre financiare.

„Solidaritatea“ s'a înființat abia de 5 ani, cu începuturi modeste și cu scopul de a contribui tot mai mult la consolidarea băncilor noastre și prin aceasta la soliditatea terenului nostru economic-financiar. În acest restimp ea s'a dovedit de un factor de importanță în viața noastră publică și a câștigat tot mai mult teren și încredere la public. Dovadă, că numărul băncilor intrate ca membre în „Solidaritatea“ s'a înmulțit considerabil. La început erau abia 40, iar numărul lor se sifrează cu 180. Credem, că în scurt timp nu va fi bancă românească, care să nu fie membru al acestei însoțiri.

„Solidaritatea“ și-a dezvoltat activitatea în creierea instituției revizorilor experti, o instituție foloitoare și de mare garanție pentru băncile noastre. A lucrat apoi pentru creierea unui birou de informație pentru bănci, care se va înactiva în curând.

În fine s'a ocupat și cu chestiunea cooperativelor, care preocupă tot mai mult și lumea românească.

„Solidaritatea“ va lucra mai departe pe aceste terene, în special va da mâna de ajutor „Asociațiunii“ spre a rezolvi cu succes problema cooperativelor.

Rev. Econ. scriind un articol din prilejul adunării dela Caransebeș, pune în vedere „Solidarității“ următoarele probleme:

1. Să continue cu perfecționarea instituției revizorilor-experti prin aceea, ca să facă tot posibilul să angajeze unul sau doi revizori permanenți și profesioniști, cari să introducă fără amânare toate acele reforme, cari sunt necesare în scopul consolidării și dezvoltării raționale a băncilor noastre;

2. Să lele în programul său de acțiune chestiunea asigurării din punct de vedere material și moral a viitorului funcționarilor noștri de bancă, căci, fiind aceștia elementele cele mai de folos în organizația noastră financiară-economică, cutezăm a zice, că dela modul cum ne vom îngriji de interesele și viitorul lor atârână și viitorul institutelor noastre de bancă, și

3. Să studieze chestiunea creditului agricol la poporul nostru, căutând, respective creând după puțință mijloacele potrivite, prin cari acest credit să fie cât mai bine servit.

Salutăm adunarea dela Caransebeș a „Solidarității“ și-i dorim succese și rezultate rodnice.

Dela ordinea zilei.

— Regimul teroristic din Croația. — Primul deputat femeie în Austria. — Demonstrație în Belgrad. —

Cuvai continuă în Croația cu sistemul său teroristic. Sunt deținuți pe lângă Gyukici, care a comis atentatul asupra Bapului, vre-o 150 de oameni, presupuși ca părtași la o „conjerăție“. Intre aceștia este și un „agitator“ Mirco Pisacici, care se vede, că servește planurile lui Cuvai. Cuvai crede, că a sosit timpul pentru urzirea unui proces de tradare de patrie sau de răscoală. Acest nou proces ar forma culmea absolutismului în Croația.

Cuvai poate să facă mari fapte volnice, deoarece despotice al lui Tisza li este favorabil. Ziarele stau sub cea mai riguroasă cenzură și vexările contra celor bănuți continuă. Numai în afară continuă protestele contra regimului lui Cuvai. Mai nou a fost o mare demonstrație în Raguză (Dalmația). Studenții și cetățenii au demonstrat pe strade, aclamând pe Gyukici.

În cercul Jungbunzlau din Boemia a fost alaltăieri alegerea de deputat pentru camera provincială a Boemiei. A fost un singur candidat și acesta o femeie, scriitoarea cehă Vyk-Kuneticka, care a fost aleasă cu 475 voturi. Aceasta e cea dintăiu femeie deputat în Austria. Cercurile politice sunt curioase, că guvernul provincial va libera mandatul de deputat unei femei. Se zice, că guvernatorul va face totul, ca mandatul scriitoarei Vyk-Kuneticka să fie invalidat.

Alaltă-eri, în 13 l. c. a fost aniversarea uciderii regelui Sârbiei, Alexandru și reginei Draga. Din acest incident în Belgrad s'au înscenat mari demonstrații contra dinastiei de azi, Carageorghevic. Seara vre-o 150 de studenți s'au adunat înaintea palatului regelui și în mijlocul ucui tumult, au adresat cuvinte insultătoare regelui Petru și printului George. Poliția s'a dovedit slabă față de demonstrații. Abia miștia i-a putut resfrira.

Tot în ziua aceea, conjurații contra sistemului de guvernament al regelui Petru au avut o întrunire, în care a fost infierat acest sistem.

ȘTIRI.

— 2 Iunie 1912.

Amânarea procesului dep. Dr. N. Șerban. Din partea președintelui curții cu jurați din Târgul-Mureșului, contele Lázár Miklos, suntem avizați telegrafice, că tractarea procesului deputatului Dr. N. Șerban, fixat pe ziua de Miercuri, s'a amânat.

O nouă jertfă pe altarul culturii.

„Tel. Rom.“ ne aduce știrea, că credincioșii români gr. or. din comuna Șirnea (p. ot. Bran), pătrunși de folosul covârșitor al școlii și învățaturii pentru viața lor sufletească și materială, au hotărât, ca în locul școlii vechi și nepotrivite să ridice un palat, care să fie la înălțimea condițiilor unei adevărate vieți moderne. Piedeca cea mai mare în calea realizării acestui plan era — ca pretutindeni la noi — lipsa de bani gata. Dar oamenii de inimă și de acțiune știu înălțura și cele mai mari obstacole. Țăranii din Șirnea au decis să scoată din șerpărele lor asudate suma de nevoie. Astfel s'au găsit 170 de țărani săraci, cari să subscrie câte 100 cor., la o altă deci 17.000 cor. și lângă aceștia alți 25 de inși câte 50 cor., adică 1250 cor., rezultând suma însemnată de 18.250 coroane. Hotărârea aceasta, adusă sub impulsul celei mai curate însuflețiri, a fost ratificată de consistoriul din Sibiu, cu cea mai vie bucurie.

Iată deci un nou caz de cel mai înalt spirit de jertfă, cum nu credem să se întâmpine la țărani nici unei țări europene, cari ar trăi în aceeași condiții politice, culturale și economice.

Examenale la gimnaziul din Brad. Examenale la finea anului școlar 1911—1912 cu elevii dela gimnaziul rom. gr. or. din Brad se vor ținea din 17—26 Iunie n. Cu elevii privațiști se va ținea în 24 și 25 examenul scripturistici, iar în 26 Iunie verbalul. Examenul din gimnastică va fi luni în 17 Iunie dela 4—6 oare p. m. Cel din cânt Sâmbătă 22 Iunie dela 4—6 oare p. m. Școlalele elementare anesate la gimn. vor ținea examenul Duminecă în 23 Iunie. Închelarea anului va fi Sâmbătă în 26 Iunie st. n. — Direcțiunea.

Un fioros atentat s'a comis eri noapte în București. Un fost servitor a atentat la viața văduvei decedatului general George Manu, chiar în casa d-sale. Ion Căpraru, acesta era numele atentatorului, cunoscând bine situațiunea casei, a pătruns pe la orele 3 dimineața în apartamentele d-nei Manu, care tocmai dormea. Atentatorul i-a strigat: „Să-mi dai tot ce ai, sau vei

Grünwald Albert Fabrică de mobile BRAȘOV, Strada Porții 33. Asortiment enorm de mobile de prânzător, dormitor, salon și odăi de domni. Comande după desin. Prețuri eține. Serviciu punctual.

« In urmă banditul — era mascat a luat vre-o 15.000 lei, niște boși un ceas de aur, al sotului ei dat. După ce a mai luat ce a putut în pripă, a varat o batistă în gura d-nei Manu și a dispărut. Prefectura poliției vestită, a pornit pe urmele criminalului. El a fost arestat într-o căruciumă unde-și petrecea. Toți banii furat, afară de 30 lei, au fost găsiți asupra lui. A fost arestat.

O groazănică nenorocire s-a întâmplat ieri în apropierea comunei Hălmașiu din com. Aradului. Un automobil a dat peste o căruță țărănească, pe care a răsturnat-o în marginea drumului. Cei doi țărani, Nicolae Tantea și Mihai Monea, cari se aflau în căruță, au fost atât de grav răniți, încât mai înainte de a sosi ajutorul medical, și-au dat sufletul. Pasagerii, cari se aflau în automobilul directorul de cabaret Nagy Eudre și fabricantul Dénés Odón fiind luși la casa comunală, ca să se legitimeze, au declarat, că volau să meargă din Oradea-mare la Arad. Când au fost laț n față cu căruța, calii s-au speriat și au luat-o direct înspre automobil.

Din diecaza gr. cat. de Oradea-nare primim un circular semnat de P. S. S. episcopul Demetriu Radu, prin care se aduce la cunoștința celor interesați, că, termenul concursului îndatnat pentru complinirea fundațiilor vacante și destinate pentru Clerul tânăr, pentru seminarul domestic și pentru internatul de băieți din Beiuș e fixat pe ziua de 2 Iulie n. a. c. Circularul cuprinde apoi termenul, condițiile și taxele pentru primirea la teologie seminarul domestic din Oradea, preparandă diecezană, internatul de băieți și internatul Pavlian de fete din Beiuș. În partea ultimă a circularului se dau deslușiri pentru recursurile de ajutor la fondul regn. inv. cat.

Arrestarea unui escroc minor. Poliția din București a arestat alaltaeri în împrejurări interesante pe un tânăr băiat de birou, pe când acesta voia să ridice de la post-restant suma de 340 lei, cerută în baza falsificării iscăliturii patronului său, de la Banca de Credit Român. Băiatul Bruno Weiss de 14 ani a fost primit acum cât-va timp ca practicant în biroul d-lui Mercei Pora, arhitect din str. Epuri și reușise să câștige încrederea patronului său care avea intențiunea să scoată un om cu viitor din practicantul său. Se vede însă că tânărul era o poamă rea care să hotărâ să fure pe stăpânul său. Că fiind că arhitectul are credit pe plată, necinstitul practicant ticluie pe ascuns o scrisoare din partea stăpânului, către banca a credit român. În scrisoarea aceasta el cerea băncii să trimită pe adresa Avram Grimberg la post-restant suma de 340 lei. Operația terminată, micul falsificator și escroc aștepta rezultatul debutului său. Funcționarii băncii de credit român nu s-au lăsat însă așa de ușor păcăliți. Primind scrisoarea li s'a părut ciudat cum arhitectul poate să coardă 340 lei pe adresa unui necunoscut (Avram Grimberg) și mai ales la post-restant. Au avizat totuși poliția arătându-și bănuiala, că trebuie să fie ceva necurat la mijloc. Poliția de siguranță a intervenit atunci cerând să se satisfacă cererea din scrisoare iar pe de altă parte a postat agenți la post-restant. Tânărul Bruno Weiss a căzut în cursa ce îi se întinse. Dănsul s'a prezentat la ghișeu post-restantului și spunând că se numește Avram Grimberg a cerut să i se dea un mandat soait pe această adresă. Funcționarul de la poșta a predat banii tânărului Weiss. Când îi se părea acestuia lumea mai dragă, doi agenți ai siguranței i-au răpiit toate visurile, potfindu-l la poște, unde se află arestat.

General analfabet. Era cât pe-aci ca în fruntea celei mai mari republici, America-centrală, să ajungă un președinte analfabet. Iată cazul: Comandanul suprem al revoluționarilor mexicani, generalul Orozco n-are ideile de scris și citit și dacă întâmplarea nu făcea ca în lupta dela Rollano trupele lui să fie luate de ale lui Madero, atunci Orozco cu siguranță ar fi fost ales președinte al respectivei republice. Înainte de a intra în armată, Orozco fusese un simplu cowboy.

De altfel n-ar fi fost acesta primul caz ca un analfabet să fie președintele unei republici, căci nici Andrew Johnson n-avusese ideile de carte când a fost ales ca președinte. Acesta învâțase scriul și cititul dela soția sa. dar numai după ce a fost ales de președinte.

Capitanul din Kopenik n-a murit. O telegramă din Berlin desminte știrea despre moartea capitanului din Kopenik, înregistrată și de noi. Șusterul Voigt se află în perfectă sănătate și trăește într-o orașel din Turingia. Căzând într-o foare berlinieză un articol frumos, în care li se făcea necrologul, Voigt a adresat redacției o scrisoare, în care li mulțumește pentru frumoasa parentare. «Dacă voi muri întradevăr odată — încheie Voigt scrisoarea sa — mult m-ași bucura, dacă ve-ți scrie așa de frumos despre mine!».

Ca'n Inchisorile Rusiei. Deținuții din Agram în procesul atentatului contra lui Cival, sunt tratați foarte sălbatic. Cei cari au putut scăpa din închisoarea poliției, povestesc lucruri îngrozitoare, despre cele ce se petrec înăuntru zidurilor închisorii. Deținuții nu capătă decât o singură dată pe zi — la prânz — mâncare și atunci numai pâne uscată. Câțiva deținuți au fost eliberați după câteva zile, dar pe fețele lor se citeau chinurile ca și cum ani de zile ar fi fost închiși în temniță grea. Despre ștarea ateuatorului Gyukics povestesc, că n'are nici un moment de odihnă. Ziua e supus la interogatori continue iar peste noapte e trezit des din somn, așa că în urma neodihnei e ca un nebul.

O explozie atât de puternică a avut loc într-o fabrică de fier din Düsseldorf, încât coperiul camerei în care era cazanul explodată, a fost aruncat până la o distanță de 50 m. De sub ruinele zidurilor sfărâmate au fost scoase patru cadavre omenesti, alți nenorociți zac încă îngropați în dărâmături. Doisprezece lucrători au fost răniți.

Inaugurarea monumentului Tarului Alex. III. Alaltaeri s'a inaugurat cu mare solemnitate monumentul Tarului Alexandru al III, de față fiind Tarul, Tarina, Moștenitorul Tronului, toți Maril Ducii și Marila Ducesa, primul ministru Kokowzew, demnitarii Curței și al Statului, precum și o deputație de 80 de delegați bulgari, sârbi și munte negri.

In 16^{1/2} minute în jurul pământului. Telegraful a stabilit zilele trecute un nou record. Ziarul american «Times», care apare în New-York, a predat oficiului telegrafic din loc următoarea telegramă: «Trimiteti această telegramă în jurul pământului» «Times». New York». Oficiul telegrafic a și expedit telegrama imediat, la 7 ore seara, iar după 16 minute și jumătate, adică la 7 ore 16 minute și 30 secunde — după ce făcuse ocholul pământului — telegrama a sosit iarăși la oficiul telegrafic din New-York, de unde — fusese expedită. În acest interval telegrama trecuse peste 17 oficii telegrafice, parcurend un drum de 28613 mile geografice.

Știri mărunte. Alaltaeri s'a ivit în cartierul Galata din Constantinopol un incendiu puternic, care a distrus 6 clădiri, printre cari poșta austriacă. 6 persoane au fost grav rănite. Ferderile sunt considerabile.

Câteva cutremure de pământ s'au simțit în Georgia și Carolina-Sudică, surpând câteva case. Populația e cuprinsă de mare groază.

Din Paris se anunță: O puternică furtună a cauzat prin părțile Reims-ului pagube colosale, cari se apropie de 5 milioane franci.

Irlandezii din Dublin aderentii și dreptului de vot pentru femei au atacat edificiile publice din localitate edificiul de vamă, de poșta, al poliției și casarmele, spargând mai multe ferestrii. 18 persoane au fost rănite în decursul acestei demonstrații.

Aviz. Căutăm pentru linia noastră industrială un mecanic bun și solid, pentru conducerea unei locomotive. — Oferte rugăm a se trimite la adresa C. & S. Schiel Succesori, Aeuca, România.

Mulțămită publică. Cu ocaziunea petrecerii muzicale teatrale împreună cu dans aranjată în 19 Maiu st. v. (1 Iunie st. n.) 1912 de către «Corul bisericei Sfintei Adormiri din Brașov» vechi « au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii P. T. Domni: 1) S-au răscumpărat invitațiunile: Stimatea doamnă Elena I. Sabadeanu cu 5 cor., onoratul domn Petra C. Debu preot cu 5 coroane. 2. Au contribuit preste taxa de intrare, seara la casa domni: Dumitru N. Căpătină, președinte 4 cor., I. Petcu 2 cor., Constantin Bobancu, comptabil 1 cor., Nicolae G. Căpătină 1 cor., Nicolae Moldoveanu serg. major 1 cor. 60 bani; Cuteanu Victor 60 bani, M. Marica 1 cor., Mămulea D. 80 bani,

Petru Urzică 60 bani, Nicolae Colacea 50 bani și I. Micu 50 bani. Primească generoșii contribuitori cele mai sincere mulțămiri și pe aceasta cale. Brașovul-vechiu, din ședința comitetului ținută în 1 (14) Iunie 1912. Pentru comitetul corului: Dumitru N. Căpătină m. p., președinte. Dumitru Noian m. p. cassar.

Cinema-Venus! In sala cea mare dela Gewerbeverein se deschide începând cu ziua de mâne, Duminecă, noul cinematograful modern sub numirea «Cinema-Venus». Am avut plăcerea să vizităm zilele acestea sala dela Gewerbeverein și am rămas încantați de aranjamentul admirabil corespunzând tuturor recerincțelor moderne. Sala își face impresia unui salon elegant și este mobilat și pictat cu gust rafinat. Ventilația este deasemenea perfectă. Reprezentațiile sunt fixate deocamdată zilnic dela 5 oare p. m. până seara la 11, iar publicul poate intra la orice oră, fiind îndreptățit a asista la întregul program, care în decursul sării se va repeti de 3—4 ori.

Prețul locurilor este următorul: Loc în loje 1 cor. 50 b. Locul I. 1 cor. Locul II. 60 b. Locul III. 40 bani.

Programul de Duminecă, Luni și Marți este următorul: Lubirea amară. Rolurile sunt jucate de artiștii de rangul prim al teatrului de comedii din Budapesta de următorii artiști: Vendrey, Mészáros, Gizi, Tihanyi, Haraszty.

Jerfa unui oraș mare. O mare dramă senzatională. Rolurile sunt jucate de cei mai mari artiști din Berlia.

Pe lângă asta se vor reprezenta diferite nouțăți.

Inceputul la 5 oare seară.

Aviz. Medicul Dr. Riemer ne anunță, că și-a transpus locuința în strada Orfanilor 27.

Concediu. Plecând șeful orchestrei orașului Krause în concediu pe timp de 4 săptămâni, va fi înlocuit prin d-nul Kroupa str. Nouă sup. Nr. 32.

Muzică la promenadă. Luni la 5^{1/2} p. m. orchestra orașului va cânta la promenada de jos.

La cafeneaua Transilvania concertează seară de seară tarful lui Rusu. Aviz publicului amator de o muzică frumoasă românească.

Mulțămită publică.

Tuturor acelor p. t. domni, prieteni și cunoșcuți, cari din incidentul morții neuitatei mele soții Iuliana Suci u. Dărăbant au binevoit a-mi împărtăși prețicasele lor condolențe, apoi acelor p. t. doamne și domni, cari au luat parte la actual ei funeral și o au petrecut la mormânt, prin ce mi-au alinat marea durere, — le aduc cea mai sinceră mulțămită.

Abrud în 12 Iunie 1912.

George Suci u, topop def. gr. cat.

Litere, arte și științe.

Dela societatea filologică română.

București 1 Mai v. 1912.

În prima comunicare din ședința ținută ieri la Universitate d. Gr. Crețu s'a ocupat de cuvintele *viezure* și *vizură*. Pe cel dintâi d-sa l-a pus în legătură cu slavul *jazviti*, iar pe al doilea cu *jazvina*, urmărind cu un material bogat formele românești în toate dialectele.

A doua comunicare a d lui Densușianu a avut ca temă explicarea cuvântului *Dunăre* în legătură cu formele corespunzătoare din alte limbi. D. Densușianu a arătat că etimologia tracică propusă de Hașdeu nu poate să ne convingă. Tot așa originea celtică dintr-o formă *dana* «îndrăzneț», admisă pentru *Danubius*, *Donau*, *Dunao* trebuie înlăturată.

În legătură cu teoria iranică dezvoltată de d. Densușianu într-o ședință precedentă, d-sa admite că toate aceste numiri sânt o moștenire dela Iranii ce au locuit prin părțile noastre.

Danuvius, (care este forma corectă și nu *Danubius*) trebuie derivat din vechiul iranic *danav* «râu» *Donau* *Dunav* presupun o formă analogă, dar cu o ca în unele grauri irani e ce prezintă această schimbare a vocalei primitive. *Dunăre* aminteste numele râului *Ardon* din părțile locuite azi de Oseți, urmași ai străvechilor Irani din Europa; *Ardon* e compus din *arra* ce înseamnă «nebul, mănios» și *don*, «râu».

Dunăre presupune o formă identică mai veche și în care adjectivul era pus după substantiv (*Don-arra*); numele acesta, luat dela Irani a însemnat deci la origine râul (fluviul) mănios, «turbat» și păstrarea lui până astăzi în limba noastră arată atingerea Latinilor dela Dunăre cu păstorii irani ce cutreerau șesurile noastre.

Prospect.

Internatul cel nou din Brașov pentru elevii școlilor românești (gimnaziu, reale, comerciale) din Brașov se deschide în 1 Septembrie v. a. c.

Clădirea e împozantă, aproape de școală și are:

- a) sale spațioase și luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră și saltea).
- b) sale luminoase de studiu, cu mobilier nou.
- c) sale separate de mâncare (sofragerii).
- d) coridoare spațioase, închise, luminoase.
- e) conduct de apă (din izvoare de munte).
- f) local propriu de baie cu dușuri.
- g) încălzire centrală (calorifer).
- h) infirmerie (spital) în grădină.
- i) grădină mare cu pomi.
- l) cât mai curând: lumină electrică.

Elevii internatului vor primi:

- a) hrană bună, variată și igienică.
- b) sprijin la prepararea lecțiilor.
- c) baie.
- d) tratament medical.
- e) supraveghere, lăsându-li-se însă peste zi libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea școlilor și bucătăria se va conduce în regie proprie.

Taxa de 1 elev e 700 cor. pe an și se plătește în 4 rate anticipative, eventual și lunar.

Condițiunile de primire. Cererea de primire se va da până în 15 Iulie v. și va fi însoțită de următoarele acte:

1. ultimul testimoniu școlar
2. act de naștere
3. act de revaccinare (numai pt. elevii claselor I—IV. gimn. și reale)
4. atestat medical, că elevul e sănătos
5. declarațiune legală, că părinții se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului și admit în caz de proces competența judecătorei din Brașov.

Fiecare elev va aduce cu sine:

- 6 cămăși de zi
- 4 cămăși de noapte
- panталoni de baie
- 6 ismene
- 12 batiste
- 12 părechi de corapi
- 6 ștergere
- 3 cearceafuri de pat
- 1 plapomă cu nasturi
- 3 cearceafuri de plapomă cu găuri pentru nasturi
- 1 pernă de cap
- 3 fețe de pernă
- perie de cap
- de dinți
- de haine
- peptene des și rar
- săpun
- 2 părechi de ghete
- 4 servete de masă
- chipiul și uniforma obligată la școalele noastre din Brașov.

Toate aceste lucruri trebuie consumate într-un inventar scris în 2 exemplare.

Părinții vor însemna cu arnicu roșu rufe și hainele, cosând pe ele numărul, ce se va da din internat deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrențuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plățirea momentană a taxei pe o luna sau mai multe luni. Orice epistole precum și banii se vor trimite la adresa: Ioan Petrovici, profesor la gimnaziul gr. or. român din Brassov (Brașov), care va da toate informațiunile și deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în timpul ultim, e bine ca cererea de primire, sau cel puțin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Brașov, datul stampilei postale.

Direcțiunea internatului (Str. Prundului — Porond u. Nr. 39.)

Economie.

«Organizarea noastră economică».

Sub titlul acesta dl. Iuliu Vuia propune în «Foia Diecezană» din Caransebeș câteva mijloace, pentru promovarea organizației economice a sătenilor noștri. Redăm o parte din părerile autorului, ca dovadă a faptului îmbucură-

tor că chestiunile economice, pân' acum atât de neglijate la noi, încep a forma încetul cu încetul obiect de preocupățiune a intelectualelor noastre.

Iată ce cere dl Vuia dela consistoriile noastre să facă pentru înaintarea organizației noastre economice:

- a) Să aranjeze pentru cadrele de economie bărbați calificați și întrucât nu s'ar putea deocamdată, să și trimită învățătorii școlilor de model de lângă pedagogii la cursurile de 2 ani ale statului pentru calificarea învățătorilor școlilor de repetiție economice — de specialitate.
- b) Să esopereze dela ministrul de agricultură un număr mai însemnat de locuri pentru cursurile economice ținute de stat, la cari să trimită pe toți comisarii didacticii și alți învățători, cărora — după terminarea acelor cursuri — să le impună a ținea în fiecare propopiat cu preoțiimea și învățătorimea noastră conferințe economice; iar preoțiimea și învățătorimea să i impună a ținea poporul în timpul erii atari conferințe.
- c) Clericilor să li-se propună cât mai temeinic economia.
- d) Să se înființeze pretutindenea școli de pomi de model.
- e) Să se ordoneze ca [cimitirile și alte locuri neproductive ale bisericii să se planteze cu altoi.
- f) Să roage on. direcțiunii ale casșelor noastre de păstrare să creeze premii pentru învățătorii, cari se vor distinge prin arătarea unui număr cât mai însemnat de altoi în școlile de pomi și prin ținerea conferințelor economice.
- g) Să se îndemne preoțiimea și învățătorimea noastră a stărui, ca poporul nostru să reflecteze în număr cât mai mare la ajutorul ministrului de agricultură, care dă pe lângă prețuri foarte reduse diferite rase de animale, galite, albine, altoi ș. a., cari însă trebuie cerute la finea anului.

În scopul cumpărării vitelor de soi ales, ministrul acordă și împrumuturi cu 4% și în condiții foarte avantajoase de plăță.

- a) Să se îndrume clarul și învățătorimea noastră a stărui, ca poporul să la parte în număr cât mai însemnat la cursurile industriale, cari să țin iarna pe lângă școlile agronomice.

Cărți și reviste.

A apărut revista literară ilustrată săptămânală «Cosinzeana» Nr. 24—1912, cu următorul cuprins: Ion Agărbicean: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuvelă; M. Săulescu: Aeternitas, poezie. L. Marian: Spre lumină, schiță. Volbură Poiană: Cântec, poezie. Adrian Corbul: Vieața la Paris, corespondență. A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poezului, roman. I. Bura: Strofe, poezie. S. B.: De-am spune adevărul... * Florile dalbe... Cărți primite la redacție. Scrisori dela redacție. Ghicături. Ilustrații: Vederi dela congresul bisericesc din Alba-Iulia.

Ilustrațiunile bine reușite ale acestui număr reprezintă mai multe vederi dela congresul bisericesc din Alba-Iulia.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 15 Iunie. Comitetul național român va ține Luni o ședință în Budapesta, pentru a discuta atitudinea, ce trebuie luată față de evenimentele din parlamentul ungar, precum și pentru a lua o hotărâre în privința întrunirilor populare, ce vor fi convocate în curând.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branice & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brotea.

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită după o lungă experiență cafoarte bună pentru copii sănătoși și bolnavi cât și pentru bolnavii de stomac. Impedică și înlătură vărșăturile, diareea, catarul intestineilor — Brosura. »Ingrijirea Copiilor« se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

M. NEUMANN Fondat la 1845. **TAILLEUR.** Furnisorul curții imp. regale și camerale. **BRASOV.** Vestminte pentru domni, băieți și fete, gata și la comandă.

Extraordinar de important!

Am onoarea a face cunoscut Onor. public, că după ce am cumpărat o cantitate mare de mărfuri în **partie**, sunt în poziție, că bainele mai jos notate, să le dau cu prețurile următoare:

- 1 Costum croială americană, lână curată 25 și 28 c.
  - 1 Pardesiu croială americ. lână curată 20 și 30 c.
  - 1 Pardesiu croială americană lână curată, pentru băeți 16 și 20 c.
  - 1 Costum pentru copii dela 3 ani până la 10 ani dela 5-16 c.
  - 1 Pardesiu pentru copii dela 3 ani până la 10 ani dela 12-15 c.
  - 1 Perelină pentru bărbați din păr de cămilă 12-15 c.
- Coloarea hainelor este modernă, ieftinătatea și durabilitatea** esclude oricare concurență.

Totodată cu onoare aduc la cunoștința On. dame, că mi-a sosit în cele mai moderne culori

Novități de primăvară și vară

și adecă; Raglane, Jachete, Costume, matineuri, jupoane și bluze, în mare și bogat asortiment.

Principiul meu în despărțământul acesta este serviciu solid și punctual.

Zace în interesul propriu al fiecăruia ca să-și acopere cele trebuincioase dela mine până durează provizia.

Rugându-mă de sprijinul prețios semnez

Cu toată stima

ASCHER I.

Brașov, Târgul inului Nr. 26.

N. I. FOLYOVITS SUCC.

Holtrich-Ujhelyi,

BRAȘOV, Târgu grâului Nr. 4.

Mare asortiment în stofe moderne pentru dame și bărbați.

— Stofe de haine și Albituri. —

Trusouri complete.

Serviciu prompt! Prețuri ieftine!

Ocazie splendidă

de a cumpăra obiecte de aur și ceasornice.

Din cauza strămutării magazinului meu în Târgul grâului Nr. 9. vând toată marfa cu preț foarte ieftin.

Cu stimă

H. Ostersetzer,

magazin de obiecte de aur și ceasornice. Brașov, Strada porții 16.

Stabilimentul de hidroterapie din Brașov

instalat pe lângă băile de aburi ale Eforiei școlare române gr. or. **s'a deschis la 1 Maiu st. n.**

Stabilimentul este aranjat conform cerințelor timpului modern și provăzut cu aparatele de cură cele mai perfecte.

Există două secții separate: una pentru **domni** și alta pentru **doamne**.

Stabilimentul este condus de d-l Dr. G. Baiulescu și bolnavii fac cura cu apă în mod sistematic și rațional, după prescripția medicului dirigent.

D-l Dr. Baiulescu dă consultațiuni în stabiliment în fiecare zi **dimineața** dela oarele 7-9 și **după amiază** dela 4-5.

Eforia școlărilor centrale gr. or. române din Brassó.

Administrația băilor.

Pentru sezonul de primăvară și vară 1912.

În atenția On. public cumpărător.

Am onoarea a aduce la cunoștință, că din cauza renovării Magazinului meu, primesc comande pentru haine bărbătești din depositul meu de stofe englezești lucrate după cel mai modern fason, cu prețuri foarte ieftine.

Pofiți a folosi această ocazie căci prețurile ieftine durează numai timp scurt.

Serviciu punctual

Rugăm se fiu operat ca comande câte de mult semnez cu stimă

Kosa Albert

Magazin de haine Brașov Str. Mihail Weis Nr. 6.

Stofe pentru sezonul de primăvară și vară,

Produs propriu

Costume de bărbați

și Costume de dame.

Esecutare de clasa primă și desen modern recomandă

Fabricile de postav, modă și împletituri

Wilhelm Scherg & Cie.

Cine voiește a-și procura bandaje

bune pentru vătămătură

să se adreseze cu încredere la firma de mai jos. Recomandă exclusiv fabricatul propriu de bandaje de vătămătură, de burtă, gradhalter suspensoriu și toți articoli necesari pentru îngrijirea bolnavilor. Lucrează corsete orthopedice, picioare, mâni artificiale și toți articoli de bandaj. La comande de bandaj de vătămătură mă rog de măsura circumferenței corpului și dacă bandajul se folosește pentru partea deșpță sau amândouă părțile.

Deposit exclusiv de preservative

Gumă și bășică de pește

Comandele se esecută cu — Bandagist chirurgic. — prețuri moderate și cea — **LEINER GYULA** Brașov, Strada — mai mare discreție — Sf-lui Ioan Nr. 4.

Ani.

La biserica ro. Sf. Treimi de pe Tocașov sunt de făcut unele reparatufi de Zidărie și de lemnărie.

Aceste lucrări se vor realiza prin licitație publică minuendă Duminecă în 17/30 Iunie 1912 la 2 oare după amiază care se va ținea în casa de ședințe a Comitetului parohial.

Măestri doritori de a lua asupra lor aceste lucrări să se prezenteze la fața locului având a depune vadiu de 10% procent de la prețul strigării.

Brașov în 1/14 Iunie 1912

Comitetul parohial

V. Sfetea

președinte

Compagnie generale Transatlantique.

Linia franceză

Circulație regulată directă de Vapoare viteză mare

Havre - New York

și **Kanada**

Via Ravel (Elocția) Paris.

Birou: **Budapest, VII., Baross-Platz 15.**

Adresa Teleg. **TRANSAT** Budapest.

ETABLISSEMENT THERMAL.

Franta. **VICHY** Franta.

Proprietatea Statului francez.

Estabilimentul cel mai mare mondial și confortabil.

Seson: 1 Maiu — 30 Septembrie.

Teatru-Casino de prima clasă.

Golfi Tennis, Curse, stațiune de baloane.

Trenurile speciale din Paris. Durata voiajului 5 ore.

Odăi frumoase mobilate se închiriază lunar, sau cu ziua cu preț ieftin în

Villa Kertsch.

Atelier tehnic dantistic

I. SOLE

BRAȘOV, Strada Vămil Nr. 19

Execută toate lucrările ce ocaz în branșa dantistică și cu preț moderat. — Specialist în coroană și pod.

Pacienții din provincie să servesc în 24 oare. 102

Din cauza renovării localului

toate confecțiunile ce se află, adecă

Pardisiuri de dame, Costume de dame, pardesiuri de fetițe, jupoane, rochi, haine de băeți și jachete, bluze, matineuri, stofe pentru dame și bărbați, cartoane, pânzării, tot felul de manufactură și împletituri se vinde sub prețul cumpărării numai pe timp scurt.

Prăvălia H A A S, BRAȘOV Strada porții Nr. 12.